

By, marsk og geest 3

Årsberetning 1990

Den antikvariske Samling i Ribe

By, marsk og geest 3

Ole Degn: Porsborg hin røde... – Ejendommen Porsborg i Ribe, dens ejere og beboere og baggrund i de sociale forhold 1590–1990.....	3
Stig Jensen: Metallfund fra vikingetidsgårdene ved Gl. Hviding og Vilslev.....	27
Mogens Juhl: Ribe Katedralskoles gamle sportsplads.....	41
Eise Kolstrup: Mikroskopiske levn fra Ansgars Ribe. 800- og 900-tallets plantevækst belyst ved pollen-analyser.....	44
English summaries.....	52
Årets tal 1990.....	53
Publikationer.....	54

"Odin fra Ribe" – 4,2 cm høj mandsmaske af støbt bly. Odins hoved med det flotte, svungne overskæg flankeres af de to ravne Hugin og Munin, som tilhvisker Odin vise råd om verdens gang. Sandsynligvis lavet i Ribe i 700-årene, men fundet for få år siden i en kasse med bøjedede søm. Kan ses i udstillingen *Ribes Vikinger* i Hans Tausens Hus, som åbnede sommeren 1989. Tegning: Lars Hammer.

Årsberetning 1990

Den antikvariske Samling i Ribe

Porsborg hin røde...

Ejendommen Porsborg i Ribe, dens ejere og beboere og baggrund i de sociale forhold 1590-1990

Af Ole Degn

Ejere og beboere

Gården ved Torvet

Gården Porsborg ved Torvet i Ribe blev bygget i årene 1590-91 og har siden stået som en af byens mest anseelige ejendomme (fig. 1). Med sin størrelse og det svære grundmurede ydre har den næsten været sagnomspundet, således som det antydes af den gamle strofe "Porsborg hin røde lagde Peder Baggesens; gudf øde", linjer, der dog ikke passede på virkeligheden (1).

Med et areal på næsten 800 m² hører Porsborgs grund til de større i Ribes gamle bykerne, hvor husene fra gammel tid var klumpet sammen, i et stort antal tilfælde på smalle gavlhusgrunde (fig. 2)(2). Porsborgs grund bestod da også oprindelig af hele fire grunde langs østsiden af Stenbogade. De var blevet øde ved den store brand i 1580 og blev af bygherren slået sammen forud for byggeriet. Takket være Ribes skatelisten, der begynder allerede i 1545, kan vi følge disse fire ejendomme nogle årtier forud for opførelsen af Porsborg.

Husene før Porsborg

På den nordligste grund boede i 1545 *Jost Bartskeer*, der døde i 1547, hvorefter hans enke *Maren* sad i huset helt til 1561, i årene 1554-57 sammen med *Hans Bartskeer*, 1558-60 sammen med sønnen *Offer Jostsen* og 1560 med sønnen *Mads Jostsen*. Den sidstnævnte skulle blive medlem af De 24 mænd, et udvalg af byens fornemste borgere, der bl.a. medvirkede ved skatteligningen og regnskabsrevisioner. I året 1562 stod huset øde, derefter fulgte som beboer helt frem til branden i 1580 *Hans Christensen Bartskeer* (-1604), der var medlem af De 24 mænd i 1560'erne og i nogle år fra 1571 var hospitalsforstander. Han blev i 1578 gift med *Maren Nielsdatter* (1546-1600), datter af rådmann Niels Hansen Tovskov (død 1572) og enke efter Søren Ibsen Bartskeer (ca. 1531-77).

På den næstnordligste grund boede 1545-68 *Niels Arck* og efter hans død ca. 1568 enken *Marine Bendsdatter* (ca. 1483-1579) helt frem til branden i 1580. Hun kaldtes *Marine Arckis* eller *Marine Tøgers*, idet hun tidligere havde været gift med en Tøger; i dette ægteskab var født den senere borgmester *Laurids Tøgersen* (1517-94), der i begyndelsen af 1580'erne byggede

den store grundmurede gård, der ligger ved Torvets østside, det nuværende Hotel Dagmar, lige nord for Porsborg.

På den tredjenordligste grund boede i årene 1545-65 *Peder Bruun* (-1565), der 1544-45 var medlem af De 24 mænd og fra 1547 var rådmann. Han var okseeksportør, med eksport af okser i 1540-1550'erne til Nordtyskland over Gottorp, og var ret højt ansat i skat. Hans niveau fremgår også af, at han første gang var gift med en datter af biskop Hans Tausen, anden gang med en datter af rådmann Anders Lassen (-ca. 1544), *Gertrud*, hvis bror Jens Andersen Guldsmid (1525-94) var rådmann 1567-82 og borgmester 1582-94.

I årene 1558-61 havde *Peder Bruun* som inderste, dvs. som lejer, *Mamme Andersen*, som man i slutningen af 1500-årene ser som byens bud, også på rejser så langt bort som til København. Efter *Peder Bruuns* død boede hans enke i huset helt frem til branden i 1580.

På den sidste af de fire grunde, den sydligste grund, boede 1545-49 *Niels Holst* og derefter *Laurids Sørensen* eller *Severinsen*, betegnet "den unge". Fra 1567-68 anføres som ejere af denne ejendom børnene af magister *Laurids Nielsen* (-1578), og den beboedes 1568-69 af *Mikkel Rohie*, fra 1569 til branden i 1580 af *Christen Ibsen* eller *Ebsen*. Efter magister *Laurids'* død i 1578 havde enken giftet sig med hr. *Mads Ibsen*, sognepræst i Hundslund i Vendsyssel, og det var dem, der i 1580 blev ramt af branden (3).

Branden i 1580

Da den store brand i september 1580 brød ud og i løbet af et døgn lagde en tredjedel af byen i aske, var de fire omtalte huse i Stenbogade mellem de første, der blev ramt. Branden udbrød nemlig i *Christen Borgs* hus, der lå blot et par grunde længere mod syd. En beboer og en tidligere beboer i et af husene, *Hans Christensen Bartskeer* og *Mads Jostsen*, var da også med i den gruppe borgere, der en februardag 1581 stod på bytinget som anklagere af *Christen Borg*, "for den store fordærlige skade, de havde fået ud af den ildebrand, som desværre skete her udi Ribe den 3. dag september 1580 sidst forgangen, udi det at deres huse, gårde og gods brændte dennem fra." De bevidnede samstemmende, at ildebranden var opstået i *Christen Borgs* bryggers (4).

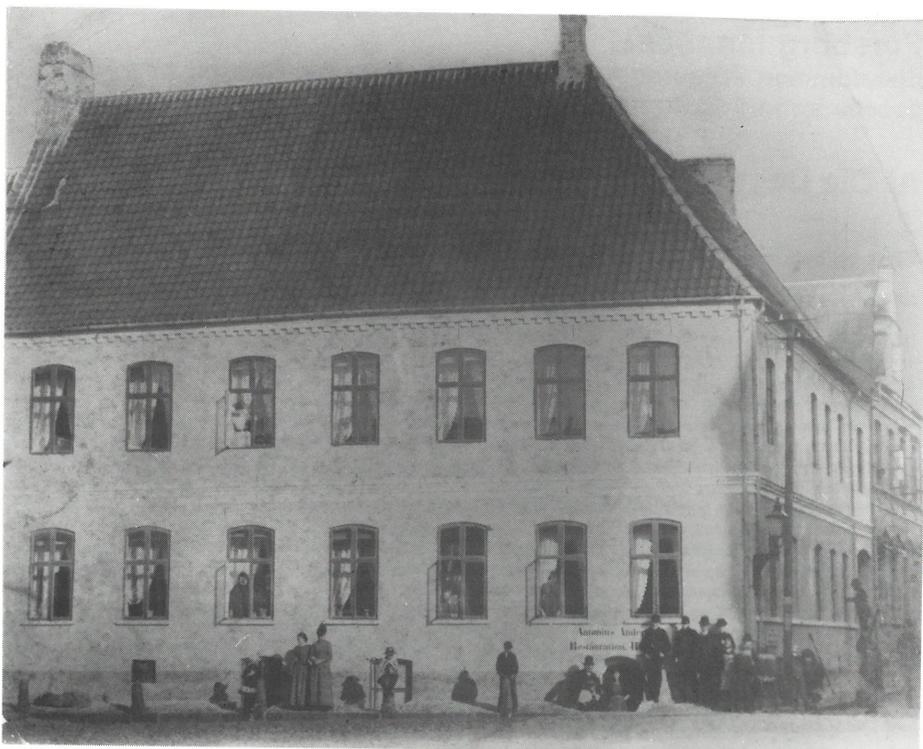

Fig. 1. Porsborg, foto fra begyndelsen af dette århundrede.

Efter branden lå de fire grunde øde hen til slutningen af 1580'erne. År for år indtil 1589 noteredes de i skattelisterne som henholdsvis Hans Bartskaers, Maren Arckes, Gertrud Peder Bruuns og mester Laurids' øde hussteder.

Porsborgs bygherre

I slutningen af 1580'erne har så *Peder Baggesen* (1546–91) erhvervet disse godt beliggende grunde, således at han kunne bygge sit kostbare stenhus. Økonomisk var han vel rustet til dette byggeforetagende. Da han i 1572 som 26-årig rådmandsøn blev gift med den 14-årige borgmesterdatter *Dorete Sørensdatte Stage* (1558–1602), var hans far og svigerfaderen uden sammenligning byens rigeste mænd, i 1569 sat til henholdsvis 288 og 304 skilling i skat, mens

gennemsnittet for samtlige skatteborgere var på 5,7 skilling (5). *Peder Baggesen* kom med sin forretning som okseeksportør på smukkeste måde til at leve op til dette. I 1585 var han ansat til 480 skilling i skat, det højeste beløb overhovedet før 1660, kun nået også af svigerfaderen i 1565. Alene med 416 skilling i 1590 var *Peder Baggesen* sat så højt som 356 af de lavesttakserede skatteborgere tilsammen. Han alene kunne veje 45% af byens skatteborgere op og tegnede sig for 8% af det samlede ligningsbeløb, til trods for, at skatteligningen hvilede langt tungest på de mindste.

Socialt klarede *Peder Baggesen* sig da også godt. Han var medlem af De 24 mænd i 1579 og blev i 1581 rådmænd. Han boede på den fornemme gade Mellemdammen, på den sydlige side, i det næstsidste hus mod øst. Imidlertid har han ønsket at få sig en bolig helt ud over det sædvanlige og byggede da den gård, der skulle få navnet Porsborg. Han nåede dog aldrig at flytte ind; i april 1591 døde han.

1600-årene

Det blev i stedet svigersønnen *Mads Andersen Pors* (–1617), der efter en tid skulle få fornøjelsen af at bebo det prægtige stenhus, idet han giftede sig med datteren *Anne Pedersdatter* (–1641) i november 1592 og står i skattelisten fra december samme år som den første ejer af huset (fig. 3)(6). Han var borgmesterson fra Horsens, havde været indskrevet ved universitetet i København 1579 og i Wittenberg 1580, var rektor ved Ribe Domskole 1585–90 og drog derefter atter på studierejse, med ophold ved universitetet i Rostock 1591. I 1592 blev han rektor i Bogense, men der kom hurtigt klager fra borgmestre og råd over, at han forsmættede skolen, og han måtte have en drøj irettesættelse af bispem. Alligevel måtte han forlade Bogense i foråret 1592. Han bosatte sig i Ribe, hvorfra han i februar 1594 drog på rejse til Frankfurtermessen, som han først vendte hjem fra næsten fire måneder senere. Vel på grund af de gode familieforbindelser fik han i foråret 1595 embedet som sognepræst ved Ribe Domkirke, hvor han virkede til 1616, da han blev afskediget. Hans væsen og omgangsform synes ikke at have været heldig. Han var stridslysten og lagde sig ud med mange. Med svigermoderens nye mand, rådmænd Bertel Jørgensen Struck, havde han langvarige stridigheder, bl.a. om arven efter svigermoderens død i 1602.

Mads Pors anføres som nævnt tidligt som ejer af det store stenhus, der da også hurtigt fik navnet Porsborg. Men der gik en tid, før han selv tog bolig i det. Hans kones stedfar, *Bertel Jørgensen Struck* (ca. 1550–1621), boede der i årene omkring 1600, og *Mads Pors* flyttede selv først i 1603 ind i det (7). Som sognepræst ved Domkirken havde han ganske vist en embedsbolig, nemlig Snagdal på hjørnet af Sønderportsgade og Skolegade. Den lod han imidlertid forfalde, på samme måde som en kannikeresidens, han havde. Også dette blev der uenighed om, men det synes at have været en strid med sognepræsten ved Skt. Katharinæ Kirke, magister Niels Glud, der gav anledning til *Mads Pors*' afskedigelse. Striden gjaldt nogle boder, der hørte til Niels Gluds kannikeresidens, og det blev formentlig skæbnesvangert for hr. *Mads*, at sagen nåede helt op til Herredagen, den tids Højesteret. Kongen blev opmærksom på problemerne med *Mads Pors*, og med begrundelse i hans forseelser og forsømmelser blev han i slutningen af 1616 afskediget. Han begyndte at handle med okser og andet, men kom hurtigt i gæld og døde i november 1617.

I Porsborg sad herefter hr. *Mads*' enke *Anne Pedersdatter* helt indtil hun døde i december 1641. Hun kom til at sidde i meget fortrykte kår, på grund af erstatningskrav i forbindelse med bygfældighed på mandens fornævnte kannikeresidens og en betydelig gæld, som hendes mand havde efterladt sig som kirkeværge ved Domkirken og som handelsmand. Ved et kongebrev fik to adelige og to borgere i 1621 ordre om inden seks uger at ride for hendes gård og enten straks få betaling

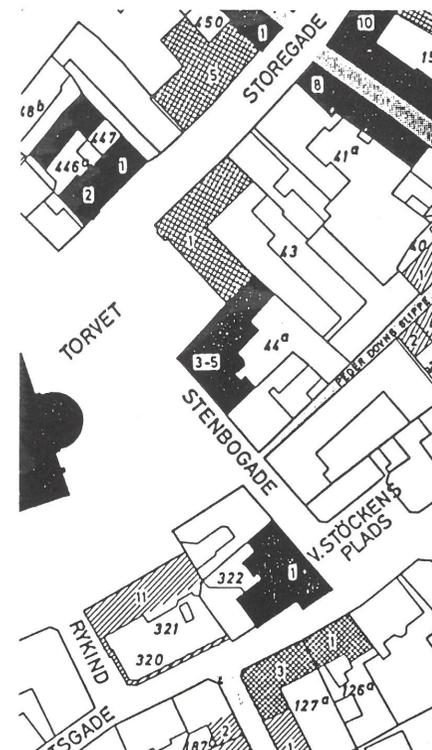

Fig. 2. Udsnit af matrikelkort ca. 1969, med Porsborg (matr. 44a), Stenbogade og Torvet. Kort tegnet af Agnete Blinkenberg til H.H. Engqvist: Bevaringsplan Ribe, 1969.

af hende eller gøre udlæg i hendes gods for 340 rdl. med renter og skadegæld, som hun skyldte et par adelsmænd. Hvis hun ikke betalte inden seks uger, skulle hun rømme som andre fredløse folk. Hun oplevede mange af den slags sager, og det kan ikke undre, at hun efterhånden måtte pantsætte også sine smykker. Det gælder således tre guldkæder på tilsammen 930 gram, vurderet til i alt 380 rdl., svarende til 5–6 håndværkersårlønninger, fornemme formuegenstande fra et hjem, der havde rummet en meget betydelig rigdom.

Fra 1639 havde Porsborg været benyttet til indkvartering for garnisonsofficerer, og byen havde en del udgifter til forskellige ændringer. I 1639 lå der i huset en løjtnant, som huserede skrækkeligt og i 1642 var indkvarteret en løjtnant, der blev opvariet af en kvinde, som byen betalte for (8).

rige giftermål med købmandsenken. Hun var da 46 år gammel og skal have givet inspirationen til Ribe-aktøren Christian Falsters tekst "Om gamle kærlingers giftermål", med en indledende beretning om, hvorledes "en aldersstegen og grim, men formuende enke havde indgået ægteskab med den skønne Alexis, som hellere ville have en medgift med en hustru end en hustru uden medgift" (16).

Christen Siegfred Eenholm var 1724-30 byens pengemester, blev i 1727 kommerceråd, senere justitsråd, og skulle blive byens største grundejer. Hans format understreges af, at han i 1727 for 11.420 rdl. købte herregården Brejninggård, ca. 90 km nordvest for Ribe. Dette gods omfattede foruden hovedgårdens 41 tdr. hartkorn ager og 21 tdr. htk. eng 231 tdr. htk. bøndergods, i alt vel omkring 3.000 tdr. land.

Men på dette tidspunkt havde han allerede afhændet Porsborg, hvis det da ikke var en af hans to forgængere i ægteskabet, der havde skilt sig af med den. Ingen af dem boede i gården. Mads Pedersen Frisch boede i det hus, hans forældre havde boet i, på hjørnet af Overdammen og Skibbroen, og her blev han boende til sin død i 1720. Enken boede der fortsat, i 1722 med sin nye mand, Peder Jensen Baggesen, og i 1723 igen som enke. Fra 1724 boede hun sammen med sin tredje mand, Christen Siegfred Eenholm, i en gård på det østre hjørne af Overdammen og Sortebrødregade, det hus, som hendes anden mand havde boet i, til han giftede sig med hende i 1722!

Intet angiver som nævnt, hvem af de tre der skilte sig af med Porsborg, men ejendommen var i hvert fald i 1726 ejet og beboet af amtsforvalter *Jørgen Bruun* (1759-17). Han havde været regimentskvartermester ved Grenadérkorpsen 1717-21 og sad som amtsforvalter fra 1721 til 1752, blev 1736 kancelliråd, senere justitsråd. Han var gift med *Johanne Bundesdatter* (ca. 1692-1777), formentlig en søster til Rasmus Bundesen (1679-1761), der havde været fuldmægtig hos forgæveren i embedet, den førnævnte Jens Duché, selv sad som amtsforvalter over Riberhus amt 1716-21 og sidstnævnte år fik tilladelse til at afstå embedet til *Jørgen Bruun*. Denne klarede sig ganske godt økonomisk. Allerede i 1733 købte han for 19.860 rdl. herregården Krosgård, 20 km nordvest for Ribe, med 70 tdr. htk. hovedgårdsjord og 258 tdr. htk. bøndergods.

Fra *Jørgen Bruun* kom Porsborg til svigersønnen *Laurids Christensen* (1714-92), der var amtsforvalter i årene 1751-92, idet svigerfaderen i 1751 havde fået tilladelse til at afstå embedet til ham (18). *Laurids Christensen* havde først været fuldmægtig hos stiftamtmand over Sjællands stift, gehejmeråd *Conrad Ditlev Reventlow*. Han udnævntes i 1759 til krigsråd, i 1776 til justitsråd. I 1752 blev han gift med *Jørgen Bruuns* datter *Marie Anna Bruun* (1724-56), der døde allerede fire år senere og blev nedsat i den til herregården Krosgård hørende familiegravelse i Skat Kirke. Otte år senere giftede *Laurids Christensen* sig igen, med *Anna Langhein* (ca. 1741-92). Med hende står

han i folketællingen 1787, sammen med hendes mor, en skriverkarl og en skriverdreng, en kusk, to gårdskarle, en husholderske, en opvarter, en stuepige og en køkkenpige.

Efter *Laurids Christensen*'s død i 1792 overgik Porsborg til arvingerne, to sønner, den ene hospitals- og froprædiktenspræst ved Domkirken, den anden løjtnant ved Jyske Dragonregiment i Randers. Der gik mere end et år, før de fik solgt gården på auktion. Højtbydende var told- og konsumtionsinspektør *Laurids Nyeland* (ca. 1744-94), der dog blot skulle få fornøjelse af at bo i ejendommen i to år, idet han døde allerede 1794, blot 50 år gammel (19). Enken efter andet ægteskab *Anne Cathrine eller Ane Nyeland*, født *Ussing* (ca. 1759-1835) blev efterladt i sådanne økonomiske kår, at hun var nødsaget til at sælge Porsborg.

1800-årene

Køber var kammerråd og told- og konsumtionsinspektør *Jakob Krag* (ca. 1737-1812), der fik skøde på ejendommen i 1795. Han sad ved folketællingen i 1801 i gården, med konen, *Else Hillerup* (ca. 1767-1833), fire sønner, en søsterdatter, en informator - altså huslærer for børnene, i øvrigt den senere fremtrædende Ribe-historiker *Peter Nicolaj Thorup* - og en tjenestepige.

I 1806 solgte *Jakob Krag* Porsborg til kancelliråd *Terman Ølgård* (-1827) til *Bramminge*, som allerede i 1807 ved interimskontrakt videregav gården til den nyudnævnte amtsforvalter, senere kammerråd og senere justitsråd *Rasmus Nielsen* (ca. 1765-1839). Denne beboede da ejendommen, som han først i 1809 fik skøde på (20). *Terman Ølgård* synes at have haft et noget fjernt forhold til sin Ribeejendom, der i det på *Bramminge* udfærdigede skøde omtales som "Porsgård", beliggende i "Steenburgergade."

I folketællingen 1834 anføres *Rasmus Nielsen* med sin kone, *Abelone Witt* (ca. 1772-), to døtre, en husjomfru, tre kvindelige og to mandlige tjenestefolk samt tre kon-torister. Efter hans død i 1839 skulle der gå næsten et år, før arvingerne fik solgt ejendommen. En søn og to døtre anføres endnu i folketællingen 1840 under Porsborg, med en husjomfru, en fuldmægtig, to kontorister og tre kvindelige og to mandlige tjenestefolk.

Den nye ejer, købmand *Lorentz Frandsen* (ca. 1808-49) fik først skøde i 1842 og skulle ikke længe få fornøjelsen af den store gård. Næsten samtidig blev der efter krav fra handelshuset *Jens Bentzon Woldum* i Hamborg afholdt en udlægsforretning, og Porsborg blev sammen med *Lorentz Frandsens* øvrige ejendomme solgt på auktion.

Køber var den nævnte Hamborg-købmand *Jens Bentzon Woldum* boende i Catharinenstrasse i den store gamle Hanse-by. Han udlejede det store hus, hvor vi som beboere i folketællingen 1845 ikke blot finder overauditor, borgmester og byfoged *Erik Høyer*

(1793- 1864) med konen *Margrete*, to døtre, en husjomfru, en tjenestepige og en fuldmægtig, men også stiftsfysikus *Hector Frederik Kjær* (1801-87) med kone, otte børn, en husjomfru og tre tjenestefolk, i alt 21 personer.

De to hustrunde havde været lejere siden henholdsvis 1841 og 1843 og skulle få år senere få en ny husvært, idet Porsborg i 1848 blev købt af skibsmægler i Hamborg *Guilliam Joachim Priess*. Han var husværten, da ejendommens beboere registreredes ved folketællingen i 1850. Stiftsfysikus *Hector Frederik Kjær* var da fortsat lejer, med kone og seks endnu hjemmeboende børn, husjomfru, to tjenestepiger og en tjenestekar samt en logerende latinskolediscipel; mens borgmesteren var blevet udskiftet med ingeniørkaptajn *Julius Georg Linde* (1816-81) med kone og tjenestepige.

Men allerede samme år afhændede skibsmægler *G.J. Priess* igen Porsborg, som han ved skøde dateret Hamborg i december 1850 solgte til tømrermester og tømrerhandler *Christian Lytsov Lund* (ca. 1811-67), søn af tømrermester *Christian Lund* i Ribe. Han boede i ejendommen med konen, *Johanne Marie Jørgensen* (ca. 1813-81), datter af en rebslagermester, og syv-otte børn samt et par tjenestekarle og to-tre tjenestepiger frem til sin død i 1867. Ligesom i den nærmest foregående periode var dele af ejendommen udlejet, i 1855 således til ritmester og toldinspektør *Frederik Ludvig Troiel* (ca. 1794-1873) med kone, en søn, der var latinskolediscipel, en datter og en tjenestepige; og til købmand *Theodor Erhard Johannes Bagild*, der var ugift og i sin husstand blot havde en bror, der var latinskolediscipel, en logerende, der ligeledes gik i latinskole samt to handelslæringer og en tjenestepige. *Købmanden* boede endnu i 1860 i ejendommen, da sammen med moderen, to af sine brødre, der var henholdsvis kommis og handelslæringer, samt en søster, en handelsbetjent, en handelslæringer og en tjenestepige. På de to tidspunkter boede der altså i ejendommen henholdsvis 25 og 23 personer (21).

Efter *Christian Lytsovs* død i 1867 boede enken fortsat til sin død i 1881 i ejendommen. Ved folketællingen i 1870 havde hun endnu et par af børnene hjemme, og hun havde en tjenestepige. Som lejere havde hun en søn af den førnævnte *Hector Frederik Kjær*, praktiserende læge, fra 1882 stiftsfysikus *Jørgen Johan Kjær* (1829-1911) med kone, fire børn og tre tjenestepiger (fig. 4); endvidere *Marie Jakobine Rosenvinge* (ca. 1804-), der var pensionist og boede sammen med en datter; og postfører *Mathias Valdemar Mathiesen* (ca. 1839-), der boede med kone, en datter og en tjenestepige. I alt registreredes da fire familier med tilsammen 20 personer.

Af *Johanne Marie Jørgensens* dødsbo solgtes i 1883 den nordlige del af den store ejendom Porsborg til dyrlæge *Niels Kristian Pedersen* (1842-1926), idet den sydlige del var blevet udskilt som matr. nr. 44b i 1880 og i 1881 solgt til *Ribe Diskontobank*, som ejede ejendommen indtil 1960, da den blev solgt til A/S Ejen-

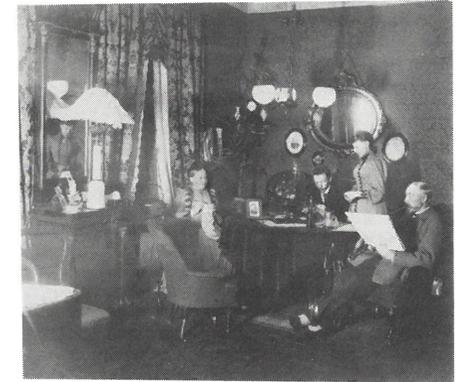

Fig. 4. Stiftsfysikus J.J. Kjær og familie i en af Porsborgs stuer, ca. 1900-1910.

domsselskabet *Vestkysten* (22). *Niels Kristian Pedersen*, der stammede fra *Veldbæk* ved *Varde*, havde 1861-62 og 1863-64 været elev på *Rødding Højskole*, og efter aflagt prøve fra *Veterinærphysikatet* i *Altona* havde han 1868-70 praksis i *Bredebro* i *Sønderjylland*, fra 1870 i *Ribe*. Han blev distriktdyrlæge i 1883, var inspektør ved det offentlige slagtehus 1895-1908 og havde en længere række offentlige hverv, således som medlem af *Ribe Byråd* 1894-1909 og af *Sundhedskommisionen* i 50 år. Han boede i Porsborg med kone, børn og en tjenestepige, og som lejere havde han i begyndelsen af århundredet den førnævnte *Jørgen Johan Kjær* med kone, en datter og to tjenestepiger samt restauratør *Peter Nissen Mikkelsen* (1859-) med kone og fire børn. Førstnævnte var i 1911 udskiftet med læge *Ida Bolvig* (1881-1962), der sammen med en husbestyrerinde tilligemed restauratøren boede i huset indtil 1916.

1900-årene

Efter hele 33 år i Porsborg afhændede *Niels Kristian Pedersen* i 1916 ejendommen, der nu fik samme skæbne som tidligere den frasolgte sydlige halvdel: Porsborg blev købt af et pengeinstitut, *Landbosparekassen for Ribe og Omegn*, som dermed fik et overordentlig præsentabelt hovedsæde og tillige funktionær-boliger for at par af de ansatte. Således boede i huset fra 1917 og i hvert fald til 1921 sparekassedirektør *Niels Jørgen Helle*, derefter til 1950 sparekassedirektør *Marius Hansen Tobiasen*. Førstnævntes datter *Gudny Helle*, boede fra 1917 i huset som kontorist, fra 1921 som bankassistent, derefter som bogholder og 1950-57 som sparekassedirektør.

Ejendommens indretning og status

Stenhuset og sidehusene

Kernen i ejendommen Porsborg er det store stenhus fra 1590–91, i virkeligheden et gavlhuis med gavlen ud mod Stenbogade og siden langs med Torvets sydside (23). Hertil sluttede sig sikkert tidligt en smallere fløj mod øst, parallelt med Overdammen, og en ganske kort sidebygning, et porthus med indkørsel, mod syd langs Stenbogade. Hele dette bygningskompleks er usædvanlig solidt bygget, med 60 cm tykke mure. Yderligere føjedes hertil et ottekantet trappetårn i gården i hjørnet mellem gavlhuset og den korte sidebygning.

Ved en vurdering af ejendommen i februar 1641 omtales først Porsborg stenhus, dernæst et stenhus midt i gården, det øde hus' byggested og det gamle ruinerede stenhus (stens) samt to boder ud til Sortebrødregade, idet Porsborgs grund altså dengang gik helt bagud til denne gade (24). Stenhuset midt i gården er siden forsvundet, og det gamle ruinerede stenhus må være ejendommen Pedersborg, der lå mod syd, ud mod Peder Dovns Slippe, måske opkaldt efter den person, der også har givet navn til slippen.

Til den oprindelige stenhusbygning føjedes så i 1651 Lambert Baggesen en lang bindingsværkslænge langs Stenbogade, helt frem til hjørnet ved Peder Dovns Slippe. Denne bygning må have været placeret på grundene, der omfattede det nævnte øde byggested og det ruinerede stenhus. På et tidspunkt efter 1682 fulgte en bindingsværkslænge langs Peder Dovns Slippe.

Det er disse bygninger, der kan følges i beskrivelserne i de senere brandtaksationer, hvoraf den første udarbejdedes i 1761.

Her omtales i alle taksationerne frem til 1780 (se tabel 1) først gavlhuset til gaden, på 15 fag i to etager, i de senere taksationer anført med hvælvede kældre i hele bygningen (se fig. 5)(25). Dernæst den korte tilbygning

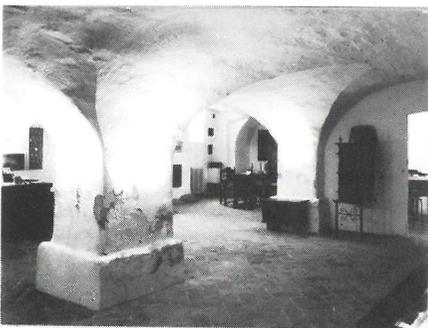

Fig. 5. Kælderen under Porsborg.

ved enden af gavlhuset mod øst, på syv fag, til 1810 i to etager, fra 1817 i tre etager. Så følger trappetårnet, angivet til to fag i to etager, i 1857 endda med tre etager, hvoraf der var trappeopgang i de to nederste. Derefter følger den korte sidebygning mod syd langs med Stenbogade, på fire fag i to etager. Og bindingsværksbygningen syd for denne, i eg, på ni fag i to etager. Endelig et sidehus langs Peder Dovns Slippe, til 1810 på 12 fag i egebindingsværk, fra 1817 på 14 fag i grundmur; samt et tværhuis i gården, til 1810 på ni fag i egebindingsværk, fra 1817 på 11 fag i grundmur.

Af ejendommens seks bygninger eller bygningsdele udover selve stenhuset er altså den ene kommet til i 1651 med Lambert Baggesen som bygherre; sidehuset langs Peder Dovns Slippe er opført efter 1682, da denne del af grunden endnu lå øde (jfr. fig. 6); bygningen langs Peder Dovns Slippe er kommet til efter 1687; og den sidstnævnte og to andre bygningsdele blev ombygget i 1810'erne i Rasmus Nielsens ejertid.

Da Porsborgs grund i 1880 blev delt i to parceller, matr.nr. 44a og 44b, og den sydligste blev solgt til Ribe Diskontobank, blev Lambert Baggesens bindingsværkslænge fra 1651 nedrevet forud for opførelsen af bankens nye bygning. Man fandt da spor af den gamle solide bygning Pedersborg og en velbevaret kælder, som atter kunne tages i brug.

Af brandtaksationerne fremgår det ganske detaljeret, hvad de enkelte bygningsdele blev anvendt til i århundredet fra 1761 til 1867, og vi får visse oplysninger om, hvordan de var udstyret.

Stenhuset

Selve gavlhuset Porsborg anføres i 1801 med fire stuer og fire kakkelovne i nederste etage og fire værelser og et sovekammer med i alt fire kakkelovne i øverste etage. I 1811 nævnes, at der er fire værelser i hver af etagerne, og vi hører nu første gang lidt om udstyret, med en angivelse af, at to af værelserne i nederste etage har gipsede lofter. Nogle af værelserne får vi dog et indtryk af allerede i en tidligere kilde, tingbogen fra 1715. Den daværende ejer, amtsforvalter Jens Duche, havde da akkorderet med en maler om at male tre af Porsborgs rum, men arbejdet blev udført så dårligt, at Jens Duche indledte en retssag, og der blev indført en beskrivelse i tingbogen. Det fremgår, at forstuen var malet med vandfarve. Den store stue, på venstre hånd, når man kom ind ad gadedøren, var malet med oliefarve, grøn med gule lister. Og den daglige stue var malet med oliefarve, ligesom dørene i forstuen og nogle døre i kammeret ved køkkenet og ved det nye spisekammer var malet med oliefarve. I 1800-årene kom så som rumdekoration stukturen, gipsen. De to værelser i taksationen 1810 var i 1817 blevet til otte. De nævnes igen i 1827 og 1837 og sidstnævnte år anføres også, at nogle af værelserne var tapetserede. I 1847 siges det, at værelserne er betrukne, gipsede og malede, i 1857

og 1867, at de er gipsede, panellerede og betrukne-malede. Fra og med 1810 nævnes, at der er hvælvede kældre, 1847, at der var køkken i kælderen.

Sidehusene

Om bygningen mod øst, mellem Porsborg og det nuværende Hotel Dagmar, hedder det 1801 og 1810, at den rummede bryggers, 1817–37, at den rummede køkken og kamre; i 1847 og 1867 nævnes stuer, kamre og to køkkener, 1847 én, derefter to kakkelovne.

Om trappetårnet i gården hedder det i 1801, at det rummer trappe til loftet, i 1810 en vinkeltrappe til de øverste værelser. Da tårnet i 1857 og 1867 anføres med fem etager, hedder det, at der er trappeopgang i de to nederste, i 1867, at resten er til værelser og opgang til tårnet.

Det korte sidehus mod syd nævnes i 1801 med køkken i underetagen og ovenpå værelser. I 1810 siges det, at huset har hvælvede kældre, i underetagen køkken og forstue og ovenpå tre kamre. Taksationerne 1817–37 taler om stue og to kamre og gipslofter i nederste etage, og 1847 nævnes værelser med malede og betrukne vægge. Af taksationen 1857 ses, at denne korte fløj tjente som beboelse i forbindelse med selve Porsborg. Fra og med 1817 nævnes to kakkelovne.

Bindingsværkslængen langs Stenbogade nævnes fra 1801 med port i to fag, de to nordligste. I 1801 var huset tørvehus, i 1810 indrettet til kontor og tre værelser, i øverste etage pakværelser; 1817 nævnes kontor og fem værelser, 1827 pakloft, 1837 to kontorer, i alt fem værelser. I 1857 rummede huset værelser og købmandsbutik, øverst beboelse og pakhus, i 1867 butik, køkken, værelser og pakrum. Fra og med 1817 anføres to kakkelovne.

Sidehuset langs Peder Dovns Slippe rummede 1801 stald, hølade "og deslige", 1817–57 stald, lo, lade og karlekammer, 1867 stald, karlekammer og pakrum.

Tværhuset eller baghuset i gården mod øst rummede 1801 og 1810 vognremise og høløft, 1817–37 vognremise, tørvehus og bryggers; 1847 nævnes, at bryggerset var i de tre nordligste fag. I 1857 er bygningen præget af en ny ejers erhverv: den rummede nu nederst bryggers, brændselsrum og tømmerpakhus, øverst tømmerværksted og brændselsrum. I 1867 angives anvendelsen som bryggers, pakhus, stald og brændselsrum.

Endnu en enkelt lille bygning anføres i brandtaksationerne fra og med 1817, nemlig et lokum eller en latrinbygning, ved nordsiden af sidehuset langs Peder Dovns Slippe. Og i 1867 var der kommet en halvtagsbygning op imod Porsborg og fløjen mod øst, med et enkelt værelse med kakkelovn.

Den store grund

At Peter Baggesen 1590–91 byggede sit nye stenhus på en grund sammensat af hele fire tidligere gavlhuisgrunde giver anledning til visse overvejelser (25). Han lod sit nye hus opføre som et traditionelt gavlhuis, og selv om det blev forholdsvis bredt, og selv om det fik et lille haveanlæg mod nord ud imod Torvet og en sidelænge mod syd, kom det ud mod Stenbogade alligevel ikke til at udfylde mere end de to nordligste grunde (26). Syd herfor lå tilbage det førnævnte øde byggested og det gamle ruinerede stenhus. Har Peter Baggesen mon forestillet sig en opfyldning af det resterende grundareal med to-tre-fire boder, små udlejningshuse? På samme måde som det var en forholdsvis almindelig skik endnu på den tid, hvor mange af de større gårde havde tilknyttet nogle udlejningsboder. Nu blev det ledige grundareal først udfyldt med sønnesønnen Lambert Baggesens bindingsværksbygning, hvortil på et tidspunkt efter 1682 er kommet udfyldningen mod syd langs Peder Dovns Slippe.

At Porsborg på denne måde blev placeret på en stor grund med flere andre tilhørende bygninger medførte, at man fik en ejendom, der i ganske særlig grad var velegnet for personer, der måtte have en stor husstand, med medarbejdere og tjenestefolk. Her har vi sikkert baggrunden for, at huset gennem generationer, helt til midten af 1800-årene, skulle blive sæde for store købmænd og amtsforvaltere. Da der ikke længere var behov for en så umfangrig bolig, kom ejendommen til at rumme flere hushande, indtil den skulle blive genstand for de nye fremvoksende pengeinstitutters interesse.

En kostbar bygning

Med sin størrelse og kvalitet skulle ejendommen Porsborg i århundrederne komme til at stå som en af byens kostbareste. I 1661 var af byens 516 særskilt takserede ejendomme blot 13 sat til en værdi af over 267 rdl., blot tre til en værdi af over 600 rdl., og mellem de tre sidste var Porsborg (27). I 1761 var Porsborg med en taksationsværdi på 2.300 rdl. kun overgået af Korsbrødregård, Ribe Hospital (Sortebrødre Kloster), Skt. Katharinæ Kirke og Domkirken, sat til henholdsvis 3.600, 7.270, 12.000 og 20.000 rdl. (28). I 1867 var Porsborg vel med en taksationsværdi på 19.070 rdl. overgået ikke blot af de førnævnte gamle ejendomme, men også af seks senere tilkomne (29). Men ser vi bort fra den i 1856 opførte nye store Katedralskole, der var sat til 28.470 rdl., var de alle følger af den nye industrialismes tid. Der var nemlig tale om apoteker v. Slöckens jernstøberi på Saltgades vestside, fabrikant Balthasar Giörtz' bomuldsvæveri på Sønderportgades nordside, syd for Domkirken, og hans bomuldsvæveri og dampfarveri på Sct. Nikolajgades østside samt Ribe

Ribebyes Taksering

<i>Sorte færding</i>	<i>Grundens Bygning</i>	<i>Grundens Søn af Byg- ningen</i>	<i>Ejers og Lejers</i>
<i>Borgmester Vilhelm Brog mænds fjerde for gade med liden gavlsgrund og Indviing fra Købmands gade, som Simon Heul Kj. Jule for lige beboer - - - - -</i>		<i>86 Rdl.</i>	<i>133 Rdl. 220 Rdl.</i>
<i>Gjøluf Jensen Apoteker og Landmands M. Ribe. fjerde og beboer for gade, med gavlsgrund samt Indviing fra købmands gade, og Gavlsgrund, h. i fjerde</i>		<i>106 Rdl.</i>	<i>160 Rdl. 266 Rdl.</i>
<i>Jens Lauritzen for grund med vidt grund med Enghave og I. med gavlsgrund og Indviing til grund fra fjerde som Kj. Jule, grund og beboer for gade - - - - -</i>		<i>126 Rdl.</i>	<i>273 Rdl. 400 Rdl.</i>
<i>Borgmester Vilhelm Brog fjerde og beboer for grund med gavlsgrund fra Enghave og beboer, med gavlsgrund og Ind- viing fra Købmænds gade, og fjerde som fjerde og fjerde med fjerde fjerde som fjerde og fjerde</i>		<i>133 Rdl.</i>	<i>333 Rdl. 466 Rdl.</i>

*M. H. Brog
mand Grund
Simon Heul
Kj. Jule*

*Gjøluf Jensen
fjerde*

*Jens Lauritzen
fjerde*

*M. H. Brog
mand Grund*

Fig. 6. Porsborg i grundtaksten fra 1682. Porsborg står anført nederst på siden, med borgmester Vilhelm Brochmand som ejer og beboer. Som det fremgår, er grunden sat til 133 rdl. Ribe amtsarkiv. Taksering over Ribe stifts købstæders grunde og bygninger 1682 (B 9-1117), s. 9a. Landsarkivet for Nordjylland.

Kommunes gasværk på samme gades vestside. Og var den sjette og sidste af de nye bygninger end en lukseriøst udstyret bolig sat til intet mindre end 38.820 rdl., så var dog også den en følge af industrialiseringen, nemlig den fornævnte Balthasar Giørtz' villa, det nuværende Ribe Kunstmuseum. Selv de nyere bygninger, sat til henholdsvis 28.470, 21.760, 77.500, 19.100 og 38.820 rdl., understreger kun den gamle Porsborgs eksklusivitet.

Den store grund, hvor de mange bygninger ligger, har ikke mere helt den samme udstrækning, som da Porsborg blev bygget. Ikke blot går grunden ikke længere bagud helt til Sortebrødgade. Men i 1812 inddrog til udvidelse af Torvet også det areal nord for stenhuset, som tidligere havde ligget som have, i 1700-årene i hvert fald en tid med et farvestrålende stakit. Inddragelsen skete på samme måde, som man efter branden i 1580 havde inddraget Peder Tornums smalle gavlsgrund lige nord for Porsborgs grund til udvidelse af det oprindelig temmelig lille torv.

Stenbogades ejendomme

Af Porsborg er et gavlhuse, er ikke tilfældigt. Stenbogade er kort og har ikke mange ejendomme, men det må alligevel konstateres, at den har været domineret af gavlhuse, ligesom de andre gader i Ribes gamle hovedstrøg, Nederdammen, Mellemdammen og Overdammen (Storegade) samt Grønnegades østside og Gråbrødgade. Grundtaksten fra 1682 er fra det tidligste tidspunkt, vi på én gang kan iagttage alle ejendomme i byen. Da ser vi, at der var tolv ejendomme i Stenbogade. Ved at sammenligne grundtaksten med skattekister fra 1500-1600-årene og med brandtaksationens bygningsbeskrivelser fra 1761 kan det dog ses, at gaden oprindelig har rummet 17 ejendomme. Men de fire grunde med Porsborg var blevet til én, ejendommen nord for Porsborgs grund var efter 1580 blevet inddraget i Torvet, de to middelalderlige boder, der fra 1709 var byens rådhus, var allerede i 1682 blevet lagt sammen til én ejendom, ligesom også et gavlhuse og et sidehus på vestsiden af gaden. Før 1761 var to gavlhuse på østsiden af gaden blevet lagt sammen til én ejendom, ligesom også et gavlhuse og et sidehus, og rådhusbygningen var ikke længere en beboelsesejendom.

Af brandtaksationen fra 1761 fremgår, at syv af gadens huse var gavlhuse. Endda var en væsentlig del af gadeforløbet optaget af byens rådhus og af ejendommen Porsborgs lange bindingsværkslænge. Og Porsborgs gavlhuse havde erstattet fire tidligere gavlhuse og ét var forsvundet ved torveudvidelsen. Man kan altså konstatere, at af gadens oprindelig 17 ejendomme har i hvert fald de 11 været gavlhuse, heraf de ni i sammenhængende række på gadens østside.

Som gavlhuse er Porsborg karakteristisk for Ribe, om end det i kraft af at være et stenhus er et usædvanligt gavlhuse. Kun i få danske byer har der været så mange

gavlhuse som i Ribe. Ved takseringen til brandforsikringen i 1761 registreredes ikke færre end 125 gavlhuse, ved siden af 184 langhuse og 118 boder (30). Gavlhuse var sammen med langhuse, hvis langsides vendte mod gaden, de velhavendes huse, de fornemme huse, mens boderne var de mindrebemidlede huse, små huse på op til 4-5 fag.

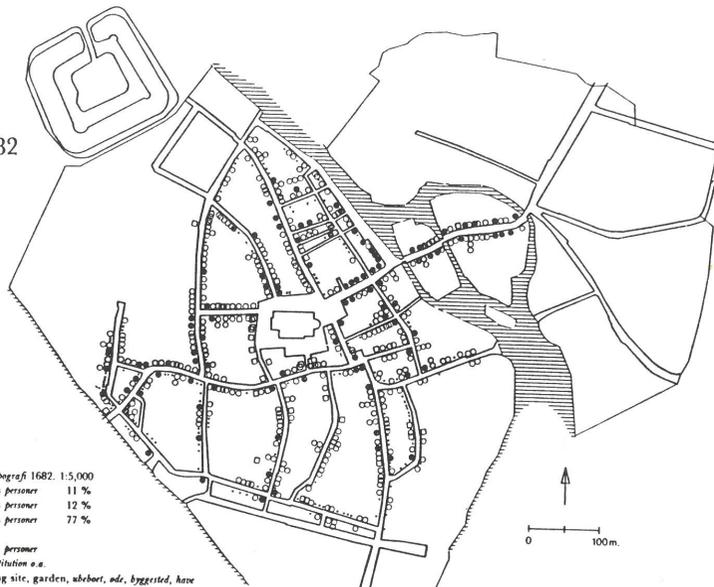
Stenbogades placering

Stenbogades mere præcise placering i forhold til byens øvrige gader kan afdækkes gennem en analyse af takseringerne i den ældste grundtakst, som er fra 1682. På grundlag af de gennemsnitlige ejendomstaksationer (grund + bygning) for de enkelte gader kan man her tydeligt skelne mellem hovedgaderne, med gennemsnitlige ejendomsvurderinger fra Nederdammen-Mellemdammen-Overdammens 178 rdl. til Gråbrødregades 71 rdl., og side- og baggaderne, med gennemsnitlige ejendomsvurderinger fra Bispegades 55 rdl. til Vægtgades og Horsfolds 22 rdl. I denne helhed placerer Stenbogade sig med en gennemsnitlig ejendomsvurdering på 172 rdl. (31). Med en vurdering på 467 rdl. lå ejendommen Porsborg på en tredjeplads i byen som helhed, kun overgået af Korsbrødregård og Tårnby. Porsborgs kvalitet og de mange bygninger på den store grund har været afgørende, men måske også beligheden ved byens hovedstrøg og ved Torvet (jfr. også fig. 7).

Stenbogades status som helhed fremgår også ved en betragtning af beboernes erhverv, således som dette kan gøres på eksempelvis tidspunkterne 1640, 1682, 1761, 1870 og 1950. Da tallet af ejendomme som vist falder ned gennem tiden i den i forvejen korte gade, bliver skatteborgertallet også mindre og resultaterne mere tilfældige. Foruden de fornævnte sammenlægninger og nedlæggelsen af et hus før 1761 havde gaden indtil 1950 oplevet nedlæggelser af yderligere fem ejendomme, til udvidelse af Torvet ved Domkirken og til anlæg af v. Støcklens Plads.

I den ældste tid var tallet af beboelseshuse med skatteborgere i gaden dog rimelig stort. I 1570 var af de 21 skatteborgere hele ni købmænd, og i 1640 var af de 12 skatteborgere fire købmænd. Gaden var altså da domineret af købmændene. På de følgende tidspunkter ses 1682, 1870 og 1950 derimod kun en enkelt købmand i gaden, 1761 endda ingen. Den rummede nu forholdsvis flere håndværkere, var der 1570 blot to, så var tallet 1761 og 1870 fire. Mest bemærkelsesværdigt er dog, at boede der oprindelig blot en enkelt embedsmand i gaden, så var der i 1950 seks embedsmænd og funktionærer.

1682

Ribe's social topography *Ribes socialtopografi* 1682: 1:5,000

●	3,5-26 sk.	48 persons personer	11 %
●	2,0-3,0 sk.	54 persons personer	12 %
○	0-1,5 sk.	357 persons personer	77 %
□	exempted from tax		
□	fritaget 37 persons personer		
×	stable, institution, etc. stald, institution o. a.		
*	uninhabited, wasteland, building site, garden, ubeboet, eds, byggested, have		

Fig. 7. Socialtopografisk kort over Ribe 1682. De mange udfyldte cirkler, svarende til de 10% højestatskerede skatteborgere, i gaderne Nederdammen, Mellemdammen, Overdammen, Slenbogade og Sønderportsgade, vidner om hovedstrøgets betydning.

Porsborgs status

Med mål på ca. 9,3 x 18,5 m og med et boligareal på ca. 280 m² var det egentlige gavhus Porsborg, ikke mindst efter datidens forhold, et stort hus; og hertil kommer så yderligere fløjene mod øst og syd og bindingsværksfløjen, som formentlig har rummet samlede arealer på mindst 300 m² (32). Halvdelen af byens huse har været boder med boligarealer på formentlig blot 20-40 m². Porsborgs status fremgår da også ved en betragtning af de før skildrede ejere og beboere ned gennem tiden. Tre af disse fra tiden før 1660 var medlemmer af organet De 24 mænd og tilhørte dermed en lille gruppe af de højestplacerede borgere, og de var også rådmænd, ligesom yderligere to af de senere ejere, hvortil kommer, at endnu én var medlem af De 24 mænd. Efter et kort mellemrum med en amtsforvalter som ejer 1715-17 var ejendommen fra 1720'erne med undtagelse af nogle få år omkring 1800 i godt 100 år,

frem til 1839, amtsforvalterbolig, indtil 1754 endda også amtstue. Efter en tid med en række købmænd og handlende, hvoraf to vel som Hamborg-købmænd har haft et vist niveau, samt et par stiftsphysici, skulle Porsborg efter en længere periode som dyrtægebolig i 1916 blive sæde for Landbosparekassen for Ribe og Omegn, og huset fungerede som sådant frem til 1983, da det blev overtaget af Ribe Turistforening.

Hvorledes Porsborg bolig-mæssigt har været indrettet ned gennem tiden, kan vi for flere tidspunkter få et godt indtryk af ud fra fire skifteregistreringer efter personer, der boede i huset ved deres død. Yderligere fire skiftetorretninger efter sådanne personer fik desværre som resultat, at en enke kom til at sidde i uskiftet bo, hvorfor dette ikke blev registreret; i endnu tre tilfælde foretoges ingen registrering af boet, og i ét tilfælde ses end ikke foretaget registrering af dødsfaldet (33).

De mange rum

Allerede af skifternes rumbetegnelser fremgår det, at vi står over for et stort hus, om end det ikke er muligt nøje at identificere de forskellige rum ned gennem tiden. Vi ser her betegnelserne dørn (vistnok senere kaldt hjørnestuen), storstue (senere kaldt salen; ved siden af forekommer betegnelsen store stue på loftet (1660), stue (1693) og blå stue (1794), sovekammer, gang, køkken, loft, bruhus eller bryggers, kælder, kælderen næst ved bryggerset og kælderen ud til Torvet samt stald og klynehus (dvs. tørvehus). Og hertil en række betegnelser på værelser, som det ikke er muligt at finde sammenhængen i fra skifte til skifte. Det drejer og om kammeret igennem stuen, rustkammeret og kammeret ved køkkenet, alle 1660; om brudekammer, spildkammer, buntekammer, klædekammer, glaskammer, hans (faderns) kammer, hendes (moders) kammer, Hanses kammer, drengens kammer (måske = foregående) og hendes (moders) kammer ved trappen (alle 1687); om de samme, med undtagelse af klædekammer og glaskammer, men suppleret med spisekammer og børnenes sovekammer og gangen uden for brudekammeret og gangen uden for spildkammeret (1693); og om ammekammer, jomfruens kammer, skriverkammer, små kammer, drejkammer (drejerkammer, vistnok kunstammer) og kammeret i tredje etage samt en liden forstue ovenpå og kammejunkeren køkken (alle 1794). De mange forskellige værelsesbetegnelser afspejler den vekslende brug af huset ned gennem tiden (34).

Er skifteregistreringernes rumangivelser og i øvrigt hele opstilling ikke tilstrækkeligt til at give et indtryk af husets grundplan ned gennem tiden, så kan man dog generelt konstatere, at heller ikke i planløsningen er Porsborg et typisk gavhus (35). Det havde ikke fremgulv og dørn i gavljenden og køkken og stue bagved disse rum. Men det havde en række rummelige værelser ud imod Torvet og en lang gang bag ved disse ind imod gården.

Rummenes status og størrelse

De mange rums indbyrdes placering er det som nævnt ikke muligt at fastlægge ud fra skifterne. De enkelte rums status og beliggenhed får man dog et vist indtryk af gennem registreringerne af kakkelovne og vindovne i skifterne fra 1687, 1693 og 1794. De to førstnævnte år omtales jernkakkelovne, hver med seks messingskruer, i dørn og sovekammer, en liden vindovn i brudekammeret, en gammel vindovn i salen og en jernkakkelovn i børnenes kammer, fem i alt (36). I 1795 ser man *hjørnestuen* udstyret med en toetages jernvindovn med tud (dvs. kakkelovnsrør) til 16 rdl., *salen* med en treetages kakkelovn med tude til 20 rdl., *sovekammeret* med en jernvindovn med tromle og rør til 8 rdl., den *blå stue* med en vindovn med tud og ti messingknapper til 16 rdl., *gæstekammeret* med en stor vindovn til 10 rdl.,

ammekammeret med en kakkelovn til 8 rdl., *jomfruens kammer* med en vindovn med tude til 10 rdl., *skriverkammeret* med en vindovn med tromle og rør til 6 rdl., det *smalle kammer* med en kakkelovn med en tromle og tude til 12 rdl., *drej(er)kammeret* (?kunst-kammeret) med en vindovn i to etager med tromle og tud til 16 rdl. og *kammeret i tredje etage* med en jernvindovn med tud til 6 rdl.

De enkelte rums størrelse i fag kan man vistnok i flere tilfælde slutte sig til ud fra oplysningerne om gardiner i skiftet 1795. Efter disse skulle hjørnestuen – der må have været placeret i gavlen, ved husets nordvest-hjørne – have været på to fag, idet der var fire vinduer i alt; salen var på tre fag, gæstekammeret, ammekammeret og skriverkammeret hver på to og sovekammeret vistnok på to og i så fald placeret i husets nordvest-hjørne eller i øverste etage, idet der må have været fire vinduer. Gangen havde i stueetagen hele seks vinduer, mens der ovenpå blot anføres to gardiner for vinduerne.

Også af skifternes registrering af bohøve og værdigenstande fremgår det, at Porsborg har været indrettet for en overklassfamilie, om også et af børne var stærkt forgældet.

Porsborg i 1660

Det ældste bevarede skifte efter en beboer af Porsborg er *Lambert Baggesens* fra 1660. Det viser et hjem, der trods Svenske-krigenes udplyndringer og skatteudskrivningerne endnu er præget af velstanden i overklassefamilierne fra Ribes store tid. Man finder her guldgenstande – hvilket var meget sjældent i datidens skifter – således to ringe, den ene med en diamant, sat til henholdsvis fire og tre rigsdaler, svarende til henholdsvis ca. 16 og 12 håndværkerdaglønninger. Af sølvgenstande fandtes der ikke mindre end 3,2 kg, herunder to sølvkander på henholdsvis 1,3 og 0,75 kg, vurderet til 33 og 20 rdl., samt 13 sølvskeer. Rigdommen viser sig også i kobbergenstande, af en vægt på ca. 350 kg, herunder en kobberkedel på godt 70 kg, sat til 20 rdl., ti kedler på mellem 13 og 24 kg, tre brænde-vinspander med piber og hatte og yderligere otte gamle kedler, vidnesbyrd om bl.a. købmandsgårdens store husholdning og produktion af brændevin.

Af grydekopper fandtes syv kobbergryder; af messing 15 drevne, skrevne (vel med tekst) eller slette (glatte) bækkener, ni par kærter (runde med fod eller som lysearme) og én pladekærte, fire bordkranser (til placering af fade), otte messingkedler og tre fyrbækkener; af tin genstande af en vægt på i alt 120 kg, herunder 109 tinfade, 96 tintallerkner, tre tinkander, seks vinkrus, 14 krus og syv kopper.

Også sengekæderne var overdådige, til en værdi af 82 rdl., herunder to bolsterdyner á 5,3 rdl. og et veder-skins (dvs. changerende) taft-sengeklæde med omhæng til 10,6 rdl. Der var kostbare bordtæpper, hynder og bænkedynner, herunder to hynder på hver ca. seks

meters længde, 26 par hørgarns- eller blågarnslagener, 19 duge, herunder en damaskdug, en silkedug og en tavlet dug, og af lærred og bolster var der godt 70 m.

Af møbler nævnes et egebord med stenplade, et udskåret tresurkskab, syv borde, seks kister, fire spejle, heraf et med ibenholtstramme og et med forgyldt ramme, et udskåret sengested osv. Dekorationer på væggene har været fem papirbilleder (tavler), ni store billeder og fire hjortehoveder. Af bøger var der kun 15, nemlig Frederik 2.s bibel (fra 1589), Hans Poulsen Resens bibel (fra 1607), den romerske historieskriver Titus Livius' værk om Roms historie og tolv bønne-bøger.

På den tid har der ligesom i endnu et langt tidsrum været stald ved Porsborg; her stod en hoppe og to gildinger, fire gamle køer, en mager okse, en stud og en kalv.

Alt i alt var der tale om et kostbart løsrø og her til kom yderligere ejendommens værdi og tilgodehavender hos de mange købmandskunder, godt 80 tilgodehavender, fordelt med 50 hos Ribe-borgere, en halv snes hos gejstlige, heraf de fem i Ribe, og godt en snes hos personer i oplandet, længst borte Ålborg, Kolding og Møgeltoender. Af ejendomme var der foruden Porsborg tale om en stald uden for Nørreport, tre boder med et lille stykke jord samt andele i Holmen ved Gravsgade, i en stald i Saltgade og i et hus på Nederdammen. Over for samlede aktiver på næsten 4.500 rdl. stod passiver på henvend 2.900 rdl., herunder gældsposter til købmænd i Hamborg og Amsterdam, således at der blev et overskud på næsten 1.600 rdl.

Porsborg i 1687

Rigt udstyret var Porsborg også, da godt en snes år senere boet efter købmanden, borgmester *Vilhelm Brochmand* registreredes. Der var sølvgenstande af omtrent samme værdi, således et par sølvkander af en vægt på henholdsvis 900 og 500 gram, den mindste endda forgyldt. Kobber- og tingenstandene havde dog kun en værdi af henholdsvis en fjerdedel og en tredjedel af den i det tidligere skifte. Endda var der syv kobberkedler og en brændevinspande med hat og piber samt 24 tinfade, 30 tintallerkener og andre tingenstande. Sengeklæder, dyner, lagner, hynder, bænkydner, duge og andre tekstiler samt gangklæder var af en tilsvarende værdi som tidligere. Man finder her bl.a. 29 par lagner, duge i damask, syet i silke og i "sprinkelværk", og et kostbart taftspærlagen med tæppe og bred kappe med silke foran og ostindisk atlass for puderne, sidstnævnte alene sat til hele 18 rdl. Af skilderier var der 13, heraf borgmesterens eget kontrafej, greve Hans Schacks kontrafej og endnu ét med den samme, "feltherrens og feltherreindens". Vægdekorationer var også 23 gipsbilleder, heraf ti hvide, seks forgyldte og fem forsvalede. På gangen stod et stort sejerværk, dvs. et ur, i salen et lidet spinet. Mellem borgmesterens efterladte tøj var en sort polamitteret

kappe (dvs. en kappe af et særligt slags tøj, måske silke), en sort fløjlskjole med taft under og en sort silke-beklædning. Og må vi savne at kunne betragte hans portræt, fordi det sikkert for længst er gået tabt, så får vi næsten et lille indtryk af ham ved at se, at der mellem hans livklæder var fem parykker.

Om Vilhelm Brochmand selv fortæller måske yderligere den smukt registrerede bogsamling, opført bind efter bind i størrelsesorden, vel opstillingen i reolen, først folioværkerne, så bindene i kvart, i oktav og til sidst i duodez (dvs. 1/12 = 1/6 af folio). Man må dog, selv når der er tale om Ribe, undre sig over bogsamlingens indhold og den baggrund, som den antyder: var 10 af værkerne danske, så var 19 tyske, to franske, seks italienske, et hollandsk, et spansk og 11 latinske. Og emnemæssigt falder de ikke inden for det almindeligste i borgerlige hjem, religiøse bøger, salmebøger, andagtsbøger, bibler. Der var vel ni værker inden for dette område, således Martin Luthers bibel, Sprengbergs postil og Havermanns bønnebog. Men der var syv værker inden for historie, som Arild Huitfeldts kronike, Johann Pomarius' "Summarischer Begriff der Magdeburgische Stadt Chronicken", 1587, og "Historia delle guerre di Ferdinando secondo". Der var fire værker inden for geografi, således "Summarisk rejsebeskrivelse over Frankrig og Tyskland" og "Wunderliche und merckwürdige Reisen Ferdinando Mendez Pinto", Amsterdam 1671. Der var flere juridiske værker, som "Jyske Lov", "Manifest Königlich Mayestät zu Denmark", "Fürstenspiegel" og Clamorus' "Compendium juris". En halv snes værker vidnede om sproglige interesser, som en række bøger af Sorø-profesoren Daniel Matras (1598-1689): "Fransk, tysk, italiensk, dansk nomenclatur", "Grammatica Gallico Italico, Proverbia et sententiae" og "Et lidet dictionarium fransk og dansk" samt bøger som Antoine Oudins "Dictionaire italien et francais", Paris 1681, og Seth Calvisius' "Thesaurus latini sermonis", Quedlinburg 1666. Selv skønlitteratur var repræsenteret med værker som Arnold Mengers "Perversa ultimi seculi militia, oder Kriegs-Belæ der Soldaten-Teufel", Leipzig 1687, fire små franske komedier og et bind med "chansons", hvortil måske også kan regnes bøger som "Delle lettere del signor Giovanni Francesco Loredano", 1-2, Venezia 1685, og "Delle lettere amorose di diversi hómomi illvstri", Venezia 1591.

De egentlige møbler spiller i Vilhelm Brochmands bo en væsentlig større rolle end i det tidligere og sættes til et beløb, der er det dobbelte. Vi finder nu ikke færre end 22 borde, firkantede og runde, et sekskantet og et ottekantet, i eg og i fyr, et enkelt med stenplade, et par med skuffer og åben fod. Af stole var der 36, heraf nogle høje, andre lave, nogle af træ, andre med rødt eller sort læder; der var drejede stole, der var stole med messingsøm, og to var grønne hollandske stole. Af bænke var der ti, heraf tre løjbænke, en åben og tre lukkede bænke med to rum samt to panellerede. Hertil kom dog yderligere tre bænke, der som nagelfaste

anføres under ejendommen, nemlig en lang åben bænk og to lukkede med tre rum i hver.

Af kister var der tolv, malet grønne eller brune eller udskaarne eller "udgravede", i et tilfælde anført som beslægtet, i et par tilfælde med rundt låg. Af skrin var der tolv, brune, røde, sorte, firkantede, aflange eller med rundt låg, nogle beslædede. Hertil kom en del kufferter, heraf en med kalveskind, to med sælskind og én lang, overtrukket med rødt læder og beslægtet med messingsøm. Af skabe var der ti, et par var blåmalede, et var rødt og havde fem rum, ét betegnes som flueskab. Endelig var der ni senge, således to skabssenge, to stabelsenge og to kurvesenge. Disse senge var som de forrige møbeltyper spredt på de forskellige rum; man finder senge selv på salen, men dog ikke i dørnset og stuen.

Som så ofte i de rige skifter var der en stald med hester og køer, nemlig to heste, tre hopper, tre føl, fire køer, tre stude og to kalve. Da borgmesterens ejendomme foruden Porsborg blot omfattede et hus i Storegade, en have i Badstuegade og et jordstykke i Peder Dovngade, men ingen stalde, har de mange dyr formentlig haft til huse på ejendommen Porsborg.

Indboet og det øvrige løsrø i Vilhelm Brochmands bo var vel lidt mindre værdifuldt end det i forgængerens Lambert Baggesens (jfr. tabel 3-4); men ejendommen og yderligere en del jordegods, en helgård, to halvgårde og syv gadehuse i Vester Vedsted og Lustrup og en gård i Gesten sogn, i alt ca. 22 tdr. htk., udgjorde højere værdier, og passiverne var ganske små, så hans bo havde i alt et overskud på godt 3.000 rdl. Hertil kom så ganske store uvisse fordringer hos staden Lybeck på i alt næsten 4.000 rdl.

Porsborg i 1693

Kun seks år senere, i 1693, får vi igen et billede af boligindretningen i Porsborg, i registreringen af det rige bo efter købmanden *Jes Christensen*. Vi ser her flere sølvkander, en sølvskål, 11 sølvskeer, 14 stenkrus med søvlåg og mængder af genstande i kobber, messing og tin. Der er hele 33 borde, heraf ét med stenplade, og mange læderstole og træstole. Der er kister og skabe og to urværker, heraf det ene i stuen, det andet på gangen. På væggene sås 40 skilderier eller tavler, heraf syv danske kongeportrætter, ét med Kristi nadver og tydeligvis som en arv fra den tidligere beboer, hele tre kontrafejer med grev Schack, på de to som feltherre og på det ene af disse også med "feltherreinden".

Som noget ganske særligt i Jes Christensens bo sås en stor bogsamling. Og var det mærkeligt i forgængerens bo at finde adskillige franske, italienske og andre fremmedsprogede bøger, så er det end mærkeligere, at der i Jes Christensens bo fandtes endnu flere sådanne bøger. Endda var kun få af disse nogle, der med enken var gået videre fra forgængerens. Da Jes Christensen var købmand, må man undre sig over at finde ikke færre end ca. 65 bøger. Heraf var igen kun få religiøse,

som Christian 4.s bibel, en tysk bog med kristelige bønner på alle dage i ugen, en fransk bog med vers over de fem Mosebøger og Davids psalter. Af historiske, geografiske og juridiske bøger var der vel ligeledes et begrænset antal, som en bog om kardinal Mazarin, den romerske historieskriver Cornelius Tacitus, "Sommaire de description de la France", "Les delices de la Hollande", samlinger af forordninger og Baltasar Clammerus' juridiske kompendium. Ligeledes var der nogle få bøger om sprog, som "Vollständige italienische Grammatica" og en kort fransk og italiensk grammatik. Derimod var der, i modsætning til tidligere, ganske mange skønlitterære bøger, flest på fransk, således Molières "Le malade imaginaire" eller "Den indbildt syge" og "Les précieuses ridicules" samt andre som "Le parnas des muses" og "Le tresors de les chansons amoureuses". Som noget nyt ser vi nu også nogle regnebøger, tre lægebøger, dr. Johan Droitzens "Unterricht von Scharboch", "Der vollkommene und wohlerfahrne Wundartz" og "Practica der Wundartzney", og endelig et slags leksikon, "Der Pflanz-Garten aller Sprachen, Wissenschaften und Kunsten".

Hertil kommer, at Jes Christensen også ejede bohaver i et hus ved Nørreport. Både hér og i Porsborg havde han sit varelager, med kramvarer, herunder klæde og tekstiler, agrimaner, guldgalloner, guld- og sølvknipinger og bånd osv. i store mængder, samt krydderier, korender, ryslæder, engelske tobaksskuffer, fingerringe, pasglas, tømmer, korn, fransk vin og moselvin.

Til dette kom så ejendommene, der foruden Porsborg omfattede et hus i hver af gaderne Storegade, Grønnegade og Skovgade, haver eller grunde ved Grønnegade, Badstuegade, Skovgade og Skt. Peders Kirke, to stalde mellem Skt. Nikolajgade og Ålegade (nu Tvedgade), en helgård og en halvgård i Lustrup og en halvgård i Yder Bjerrum i Vester Vedsted sogn.

Baggrunden for det hele var naturligvis Jes Christensens handelsvirksomhed, og man ser da også tilgodehavender hos et stort antal kunder, heraf nogle så langt borte som Ringkøbing, Lemvig, Viborg, Randers, Århus, Vejle og Tønder. I alt var der mere end 350 tilgodehavender, hos gejstlige, borgere og bønder. Til gengæld skyldte Jes Christensen så selv en række købmænd i Hamborg og Amsterdam ligesom også en række indenlandske kreditorer en del større beløb. Alt i alt stod over for aktiver på 7.414 rdl. passiver på 4.718 rdl., således at boets overskud blev på 2.696 rdl.

Endnu meget større skulle overskuddet blive i skiftet efter købmanden *Mads Pedersen Frisch*. Hans skifte er et af dem, hvor boet ikke er registreret, men det er mindre væsentligt, for han har ikke selv boet i ejendommen. I skiftet angives imidlertid tal for hovedposterne i en samlet boopgørelse. Værdien af løsøret anføres som en del lavere end i de to foregående skifter, men der er et kramvarelager sat til 4.000 rdl. og tilgodehavender på 6.000 rdl., således at der over for samlede aktiver på 13.650 rdl. står passiver på 1.650, med et overskud på det betydelige beløb 12.000 rdl.

høje levestandard havde i høj grad været lånte fjer. Enken måtte til sidst konstatere, at det blot var takket være de fire største kreditørers ædelmodighed, at hun ikke med sine børn blev jaget fra hus og hjem. Over for aktiver på 3.787 rdl. stod passiver på 4.700. For at undgå at lide rentedøden besluttede hun snart efter at sælge ud af ejendomme og løsøre, og salget indbragte så meget, at der til deling mellem hende og børnene blev – 103 rdl.

Ejerens placering

De bevarede skifter fra Porsborg vidner med al tydelighed om beboerne, og dermed også om husets høje status. Rigdom og placering i organet De 24 mænd eller byens råd gav i den ældre tid en række beboere i købmændsgruppen status. Senere fulgte en række embedsmænd, hvis placering som amtsforvaltere klart fremgår af den kontrakt, som en kommende amtsforvalter og svigersøn i 1756 sluttede med den gamle amtsforvalter: den unge erklærede, at "jeg haver nu længe kendt en og anden af brave mænd i kongens høje embeder, og i værende tid nøjsommelig søgt at

vinde mig deres yndest og patrocinium til min ydemere lykke ved Guds forsyn for mig at fremme befordre til et skikkeligt brød og en honorable station at obtainere, hvilket mit agtende og i såvidt er lykkedes, så jeg haver erhholdt Deres kongelige Majestæts allernådigste løfte og tilsagn ved Hans Højgrevelig Excellence Hr. gehejmeråd og overhofmarskal von Moltkes mig i allerhøjstemeldte Deres Majstæts navn meddelte skriftlig forvisning ved én til mig den 12 næstafvigte fra højbemeldte Hans Højgrevelige Excellence ergangne højræspetive skrivelse om en sådan kongelig station og tjeneste at måtte nyde og frundes, når som nogen betjent, være sig justits eller regnskabsfører, sin tjeneste for mig ville oplade og afstå".

Det høje mål nåedes for Laurids Christensen. Han fik overtalt amtsforvalteren i Ribe til at oplade sit embede og fik så endda datteren med. De amtsforvaltere var folk med forbindelser og med prestige som høje embedsmænd og er den gruppe, der i det længste tidsrum kom til at præge Porsborg. Mere tilfældigt, i nyere tider, fulgte så i ejerrækken nogle købmænd, en tømmerhandler og en dyrlæge, for Rækken sluttede med et pengeinstitut – og fra 1983 Ribe Turistforening.

Noter

Der henvises ikke til borgerskabsprotokoller, kirkebøger og folketællinger og i almindelighed ikke til skattekisterne (i skattebøger 1545-1773, Ribe Rådstuearkiv, D22 25-36, Landsarkivet for Nørrejylland, Viborg), idet disse kan findes ud fra teksten. Henvisningerne til skoder i tingbøger og (fra 1756) skøde- og pantebøger og til brandtaksationerne findes i tabel 2.

- Om Porsborg, se også Kinch 1884, s. 575-77.
- I 1956 var arealet for matr. nr. 44a sat til 530 m², for nr. 44b til 231 m².
- Kinch 1884, s. 66.
- Ribe rådstuedombøger 1527-1576 og 1580-1599, 1974, s. 127.
- Degn 1981, 1, s. 375.
- Kinch 1884, s. 238-47, Kinch 1880-81, s. 65-66, Ehrencron-Müller 1929, s. 243.
- I skattekisterne 1601-03 anføres i 1. fjerding Bertel Jørgensen Struck på Porsborg, 1604 har Mads Pors betalt af engene, 1605 står ejendommen ede, 1615-18 står på pladsen Søren Pors som inderste, han tog borgerskab i 1617.
- Tingbog 1639 5/11, Pengemesterregnskab 1642 (D 22-317, Landsarkivet for Nørrejylland).
- Dam og Schæffer 1925, s. 220-21.
- Bloch og Smith, 1928-31, s. 93.
- Bloch og Smith, 1928-31, s. 77.
- Bloch og Smith, 1928-31, s. 84.
- Degn 1971, s. 92-93 og 200.
- Porsborgs beboere omkring 1700 er vanskelige at få rede på, da de med skattefrihed kun optræder i de få kopskattekister. I tingbog 1710-17 (B 85A-88), s. 404a-b findes imidlertid en række vidneafklæggelser om, hvem der var beboere fra 1670'erne til 1715.
- Fæsteprotokol 1700-17 (GRyt 5-8, Landsarkivet for Nørrejylland), s. 26, 1702 17/8, Kolding dom-, skøde-, og pantebog 1698-1715 (B 74-SP 2), s.343b og 354b. Bruun 1919, s. 54.
- Bloch og Smith, 1928-31, s. 94. Skifteprotokol 1712-26, s. 236, 1720 18/12.
- Kinch 1880-81, s. 79. Bloch og Smith 1928-31, s. 71.
- Bloch og Smith, 1928-31, s. 87. Daae 1874-76, s. 147. Falster 1919, s. 135.
- Bloch og Smith, 1928-31, s. 79.
- Sammesteds, s. 84-85.

- Sammesteds, s. 322.
- Sammesteds, s. 322.
- I skattekisten 1870 ansat til henholdsvis 1.100, 2.100, 200 og 500 rdl.
- Hansen og Vejstrup 1949, s. 179. Ved skrivelse af 1880 3/7, blev matr. nr. 44 udstykket i a og b. Skøde 8/11 1960.
- Kinch 1884, s. 575-77.
- Tingbog 1641 24/2. I skøde- og pantebog 1748-69 (B 85A-SP 3), s. 226a-b og 383a-384b, 1756 og 1760, læst 1762, anføres Porsborg med tre etager, men dette må være en fejltagelse, eller omfatter også tagetagen.
- Endnu i 1715, 1756 og 1760 hørte der fire engskifter og dermed også fire damskifter (pligt til vedligeholdelse af et stykke af dæmningen) til Porsborg: Tingbog 1715 25/6 og 3/7 (B 85A-88, s. 392a, 393a); 1756 6/7 og 1760 31/7 (B 85A-SP 3, s. 226a-b og 383a-384a).
- Dette haveanlæg, der som omtalt i det følgende blev sløjet i 1812, kan have haft en bredde fra nord til syd på 5 meter, hvis det er rigtigt, når det i tingbog 1571, s. 324, oplyses, at der fra Gertrud Pæder Bruuns tagdrup i gården og ud til gaden (dvs. Overdammen/Storegade) ved Hans Vibes ejendom er 31 alen, og denne alen er den jyske på 57,52 cm, idet afstanden fra Porsborgs nordmur til Overdammen er 23 meter.
- Degn 1981, 1, s. 251, idet Porsborg var ansat til 900 sldr.
- Til 1.000 rdl. var sat 6 ejendomme, til 1.100-1.400 rdl. 6, til 1.600-2.200 8.
- Brandtaksation 1867, se tabel 2.
- Om hustypene og erhvervs- og socialtopografien, se Degn 1983, s. 22-23 og 27-32 samt kort 19-28.
- Ved gennemsnitberegningen er ikke taget hensyn til, at to af de takserede ejendomme omfattede henholdsvis et gavlhuis og en gård; og et hus og en bod.
- Henholdsvis ca. 126, 54 og 120 m².
- Nemig 1660, 1687, 1693 og 1794; 1720, 1722 og 1866; og 1792, 1839, 1881 og 1712.
- I skøde 22/6 1809 (B 85A-SP 6, s. 351b-352a) nævnes sovekammeret i nederste etage og salen i 2. etage.
- Om gavlhuse, se Søndergaard m. fl. 1986, s. 37-55.
- Tilsyneladende også med en kakkelovn med tromle og tud til 10 rdl.

Litteratur

- Bloch, V. og Otto Smith 1928-31. Ribe borgere 1660-c. 1860. Fra Ribe Amt 7, 1928-31, s. 64-110 og 302-56.
- Bruun, H. 1919. Danmarks amtsforvaltere 1660-1848, 1919.
- Dam, E. og A. Schæffer 1925. De danske apotekers historie 1, 1925.
- Degn, O. 1971. Livet i Ribe 1560-1700 i samtidiges optegnelser, 1971.
- Degn, O. 1981. Rig og fattig i Ribe. Økonomiske og sociale forhold i Ribesamtundet 1560-1660, 1-2, 1981.
- Degn, O. 1983. Ribe 1500-1950. Scandinavian Atlas of historic Towns, 3) 1983.
- Daee, L. 1874-76. En samtidigs antegnelser til Christian Falsters Amoniatates philologicae. Danske Samlinger, 2. rk, bd. 4, 1874-76, s. 142-53.
- Ehrencron-Müller, H. 1929. Forfatterlexicon omfattende Danmark, Norge

- og Island indtil 1814, 6, 1929.
- Falster, Chr. 1919. Lærdoms lystgård. Oversat af Jørgen Orlin, 1. 1919.
- Hansen, J. Philip og C. Grove Vejstrup (red.) 1949. Den danske Dyrlægeforening 1849-1949. Danske dyrlæger 1779-1947, 1949.
- Kinch, J.F. 1880-81. Familierne "Trellund" og "Baggesen". Jyske Samlinger 8, 1880-81, s. 44-80.
- Kinch, J.F. 1884. Ribe bys historie og beskrivelse, 2, 1884, reprintgave 1985.
- Ribe rådstuedombøger 1527-1576 og 1580-1599. Udg. af Erik Kroman, 1974.
- Søndergaard, S.M., P.K. Madsen, H.H. Engqvist og O. Degn 1986. Grønnegade 12 i Ribe. Et gavlhuis fra 1500-årene og dets historie, 1986.

Tabeller

Tabel 1 Porsborg i brandtaksationer 1761-1867: antal etager (a), fag (b) og vurdering rdl (c)

	1.			2.			3.			4.			5.			6.			7.			I alt
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	
Gavlhuis til gaden	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
Tilbygning til 1	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
Hus	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
Stenbo-gade	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
Hus bin-dings-værk do.	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
Sidehus Peder Dovns Slippe	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
Tværhus i gården	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240	2	9	270	1	12	240	2	9	180	2.300
	2	15	900	2	7	350	2	2	120	2	4	240										

Tabel 2 Salgs- og vurderingspriser for Porsborg 1641-1986.
Beløb indtil 1870 i rigsdaler, derefter i kr.

1641	2.000	Tingbog (B 85A-63, 1641 23/2, s.5a-b)
1651	uang.	Tingbog (B 85A-70, 1651 1/3, s.18b-19a)
1657	1.400	Hustakst (D 22-298)
1660	1.333	Tingbog (B 85A-76, 1660 10/4, s.165b-166a)
1660	1.333	Skifteregistrering (B 85A-133, 1660 6/4)
1661	900	Hustakst (D 22-298)
1676	1.800	Tingbog (B 85A-83, skøde 13/6 1675, læst 8/2 og 29/2 1676)
1682	G 133 B 323	Grundtakst (B 9-1117, s. 9a, med ansættelse af grund (G) og bygninger (B))
1687	1.350	Skifteprotokol (B 85A-116, 1687 24/11, s.154a-184a)
1693	1.250	Skifteprotokol (B 85A-118, 1693 27/5, s.421-563)
1710	uang.	Grundtakst (D 22-34, 1710 8/3)
1715	uang.	Skøde 1715 12/2, tilkendt ved kommissionsdom 1715 16/8, nævnt i følgende)
1717	1.000	Tingbog (B 85A-89, 1717 10/3, læst 16/3, s.5b-6a)
1720	uang.	Skifteprotokol (B 85A-122, s.236a-238a; i handelen også en have mellem Skibbroen og Grønnegade og et stolestade i Domkirken)
1722	uang.	Skifteprotokol (B 85A-122, 1722 28/3, s.268b-270b)
1756	uang.	Tingbog (B 85A-SP 3, købekontrakt 1756 6/7, læst 21/12, s.225, 226, 227)
1760	uang.	Tingbog (B 85A-SP 3, 1760 31/7, s.383a-384a, samfrændeskifte, læst 1762 15/6, Porsborg med 13 fag hus på Skibbroen sat til 4.500 rdl.)
1761	2.300	Brandtaksation (D 22-143, ejendom nr. 7)
1771	2.300	Brandtaksation (D 22-144, ejendom nr. 44)
1781	2.300	Brandtaksation (D 22-145, ejendom nr. 44)
1791	2.300	Brandtaksation (D 22-146, nr. 43)
1792	uang.	Skifteprotokol (B 85A-126, 1792 15/3, s.647a-648a)
1792	2.400	Skøde- og pantebog (B 85A-SP 5, s.41a-42a, auktionsskøde 1793 20/6, efter auktion 1792 6/8)
1792	3.310	Brandtaksation (D 22-147, nr. 43)
1794	2.000	Skifteprotokol (B 85A-127, 1794 22-24/7 og 13/12, 1795 5/10, s.91b-102a, 129b-131a, 188a-190a)
1801	3.310	Brandtaksation (D 22-148, nr.8)
1806	2.800	Skøde- og pantebog (B 85A-SP 6, 1806 30/10, læst 1808 6/9, s.314a-b)
1809	4.200	Skøde- og pantebog (B 85A-SP 6, 1809 22/6, læst 29/8 s.351b-352a)
1810	6.580	Brandtaksation (D 22-149, nr. 18)
1817	9.010	Brandtaksation (D 22-150, nr. 23)
1827	9.110	Brandtaksation (D 22-151, nr. 21)
1837	9.090	Brandtaksation (D 22-152, nr. 3)
1839	uang.	Skifteprotokol (B 85E-92, s.506, 509, 511, 518, 522, 555)

1840	9.600	Købekontrakt (af 1840 4/9, nævnt i fogedforretning 1843 6/2, se nedenfor)
1842		Skøde- og pantebog (B 85E-SP 4, s.322a-b, 1842 18/10)
1843		Skøde- og pantebog (B 85E-SP 4, s.406b-407a, 1843 6/2, fogedforretning)
1847	9.020	Brandtaksation (D 22-153, matr.nr. 46)
1848	6.666	Skøde- og pantebog (B 86-SP 2, 1848 21/4, s.178b)
1850	8.500	Skøde- og pantebog (B 86-SP 2, 1850 27/12, s.312b)
1857	17.700	Brandtaksation (D 22-154, nr. 5)
1866	uang.	Skifteprotokol (B 86-36, 1866 14/3, s.218, 237)
1867	uang.	Skøde- og pantebog (B 86-SP 5, 1867 6/5, læst 7/5, s.446)
1867	19.070	Brandtaksation (matr. nr. 43, Ribe Branddirektør, Landsarkivet for Nørrejylland)
1881	uang.	Skøde- og pantebog (B 86-SP 9, 1881 19/12, læst 20/12, s.227b-228a)
1883	19.560	Skøde- og pantebog (B 86-SP 9, 1883 24/4, s.518b-519a)
1916	29.000	Skøde- og pantebog (B 86-SP 17, 1916 9/10, læst 10/10, s.700)
Ejendomsværdi:		Grundværdi:
1956	124.000	44a 32.800 11. almindelige ejendomsvurdering
	106.000	44b 16.700
1960	198.000	44a 42.800 12. almindelige ejendomsvurdering
	112.000	44b 22.200
1965	386.000	44a 105.800 13. almindelige ejendomsvurdering
	210.000	44b 52.800
1977	1.195.000	44a 143.100 16. almindelige ejendomsvurdering
	640.000	44b 62.400
1981	910.000	44a 139.000 17. almindelige ejendomsvurdering
	500.000	44b 60.600
1986	1.750.000	44a 291.500 18. almindelige ejendomsvurdering
	830.000	44b 127.100

Anm.: Beløbet 1850 er i bankomark. Vurderingen 1977 er prioriteret, 1981 og 1986 kontant. Tabellen giver tillige henvisninger til de kilder, hvor Porsborg omtales eller beskrives, alle i Landsarkivet for Nørrejylland, Viborg.

Tabel 3 Hovedtal i rdl. i skifteregistreringer efter beboere i Porsborg

År	1660	1687	1693	1720	1794	1837
Løsofre	868	778	1.047	900	1.035	uang.
Rede penge	50	0	26	500	0	529
Varelager	50	34	930	4.000	0	0
Huse og ejendomme	2.457	3.686	2.291	2.250	2.746	16.250
Visse tilgodehavender	662	264	1.300	6.000	17	uang.
Uvisse tilgodehavender	400	6.294	1.820	i foreg.	-	-
Aktiver i alt	4.487	11.056	7.414	13.650	3.798	<16.779
Passiver	2.891	496	4.718	1.650	4.700	uang.
Overskud	1.596	10.560	2.696	12.000	+902	-

Anm.: Løsofret er specificeret i tabel 4.

Varelageret omfattede: 1660 mjød 40, tømmer 10 rdl.; 1687 træ, tømmer 26, korn 8 rdl.; 1693 kramvarer 685, vin 70, salt 37, tobakspiber 7, vinglas 3, hug- og hulslebne klinger 18, korn 90 og træ, tømmer 20 rdl.

Af tallet for huse og ejendomme udgjorde 1687 jordegodset 1.970 rdl., 1720 jordegodset 1.200 rdl., skibsparter 150 rdl.; i tallet for 1794 indgår 138 rdl., som kakkelovne og vindovne er ansat til særskilt mellem det øvrige bohave, mens disse i de ældre skifter uspecificeret indgår i ejendomsansættelserne. Tallene stemmer ikke i alle tilfælde overens med skifteregistreringernes, hvor der forekommer sammentællingsfejl.

Kilde: Skifteregistreringer, se tabel 2.

Tabel 4 Løsofret i skifteregistreringer efter beboere i Porsborg, i rdl.

År	1660	1687	1693	1794
<u>Guld og sølv</u>	<u>101,5</u>	<u>96,9</u>	<u>109,6</u>	<u>68,0</u>
Guld	19,5	0	0	0
Sølv	82,0	96,9	109,6	68,0
<u>Møbler</u>	<u>59,4</u>	<u>114,3</u>	<u>160,6</u>	<u>213,3</u>
Borde	9,9	18,3	36,3	15,0
Bænke	0,7	5,1	3,5	0
Stole	1,3	8,5	7,5	38,6
Skabe	6,0	10,5	18,6	13,6
Kister	17,0	30,0	26,8	32,2
Chatoller	0	0	0	44,0
Skrin og dåser (1794 2,8 rdl.)	9,3	6,1	7,4	6,0
Senge	9,3	7,8	18,6	20,0
Spejle	2,4	6,4	6,1	29,2
Skilderier, kontrafejer m.m.	3,5	16,6	19,1	4,5

Ure, barometre (1794 0,8 rdl.)	0	3,0	16,7	8,8
Øvrige møbler	0	2,0	0	1,4
<u>Bøger</u>	<u>5,6</u>	<u>6,7</u>	<u>7,1</u>	<u>16,8</u>
<u>Bord- og køkkentøj m.m.</u>	<u>200,7</u>	<u>69,8</u>	<u>103,1</u>	<u>29,0</u>
Kobbergenstande	159,7	37,7	53,6	25,4
Messinggenstande	33,0	25,5	39,0	1,9
Jerngryder, blikkøj, jernfang	8,0	6,6	10,5	1,7
<u>Bordservice, tin, porcelæn, glas</u>	<u>85,5</u>	<u>31,9</u>	<u>56,3</u>	<u>71,3</u>
Tingenstande	85,3	28,5	53,6	23,2
Fade af porcelæn og sten	0	1,3	1,8	0,2
Tallerkener af porcelæn	0	0	0	2,2
Kopper, krus af porcelæn og sten	0	1,9	0,6	3,5
Stel porcelæn	0	0	0	12,6
Glas, karafler (1794 0,5 rdl.)	0,2	0,2	0,3	3,1
Flasker	0	0	0	4,3
Knive og gafler	0	0	0	9,5
Kaffekande	0	0	0	6,7
Tepotter	0	0	0	6,0
<u>Sengeklæder, bænkedynner m.m.</u>	<u>303,6</u>	<u>308,0</u>	<u>256,8</u>	<u>412,5</u>
Sengeklæder, -tæpper, omhæng	83,0	121,0	150,9	154,6
Lagner	56,3	43,5	11,7	24,3
Pudevår	14,5	10,0	3,6	2,2
Bænkedynner og hynder	33,0	16,8	7,5	1,5
Bordtæpper	5,3	9,6	0	0
Duge	38,7	31,0	12,1	32,5
Gardiner	0	(a)	0	10,1
Håndklæder, servietter	12,0	10,2	5,5	15,8
Klæder	44,2	55,2	60,2	111,8
Lærred, bolster, hjemmegjort tøj	16,6	0	0	59,7
Hør, blå (1693 0,5 rdl)	0	10,7	5,3	0
<u>Heste, køer, vogne, høl m.m.</u>	<u>61,0</u>	<u>82,0</u>	<u>309,1</u>	<u>89,5</u>
Heste	26,7	24,0	60,0	20,0
Køer, kalve	18,0	24,3	25,0	25,0
Får, væddere, bier (bistokke)	0	0	5,1	0
Høl	0	0	106,7	0
Vogne, sadler, redskaber	16,3	25,7	23,7	44,5
<u>Øvrigt</u>	<u>51,0</u>	<u>68,7</u>	<u>44,5</u>	<u>272,8</u>
Bryggersudstyr (+ kobberting)	9,9	0	1,6	4,8
Humle	0	0	8,0	0
Kufferter	0	11,0	1,3	2,4
Våben	6,0	15,3	21,4	6,8
Øvrigt	35,1	42,4	12,2	120,8

I alt 868,3 778,3 1.047,1 1.035,2

Anm.: (a) Tre stokke med gardiner, vistnok til senge, er takseret sammen med andet.